

V písmu žiju

27.3.2024 - | Městská část Praha 7

Dane, jako písmomalíř působíte od roku 2015. Jaké byly vaše začátky?

Když jsem pracoval jako barman v Bio Oko, kreslil jsem i tabule a věnoval jsem se tomu víc, nestačilo mi jen napsat hůlkovým písmem „pivo, limo“. Takže jsem tam i něco nakreslil nebo jsem písmo ztrojrozměnil, jak to vlastně dělám doteď. A pak jsem na instagramu objevil písmomalíře, kteří vytvářejí cedule a nápisy. Hledal jsem, co používají za štětce, barvy, emaily... Ale tady, v Česku, to nikdo nedělal a prakticky ani nedělá.

Jste jediný písmomalíř v Česku?

Jsem možná jediný, kdo to dělá takhle pořádně. Písmomalířství je starobylé řemeslo, já přináším moderní přístup. Zmíním Petru Dočekalovou, ta se zabývá hodně teorií, Bety Vachelovou, která pracuje se zlatem, nebo Písmomalířky – ty vnášejí hodně ilustrace, ale já jedu písmo v praxi. Ale za konkurenci bych byl určitě rád. Více písmomalířů taky znamená více příležitostí ovlivnit veřejný prostor.

Jak ovlivnily digitální technologie písmomalíře?

Původně jsem si myslel, že budu dělat lettering a kreslit digitálně, třeba obálky knih nebo nápisy do časopisů. Ale ta řemeslnost, štětce, barvy, to mě na písmomalířství lákalo. A vytvořit fyzicky nějakou velkou ceduli... Celé mi to docvaklo, když jsem byl před více než pěti lety v Kodani na víkendovém workshopu u Jakoba Engberga z Copenhagen Signs, kam mě poslala moje žena – do Kodaně proto, protože tady mě to zkrátka neměl kdo naučit. U Jakoba jsem viděl zlacení a požádal jsem ho, jestli by mi to neukázal, i když to nebylo součástí workshopu. Přiletěl jsem dřív a Jakob se mi celý den věnoval, i když mě nikdy předtím neviděl. (usmívá se) Ale chápete, polévat sklo nějakou vodou a pak pracovat s plátkou zlata, to jsem si přece musel zkusit. (směje se)

Nakolik komunita písmomalířů drží při sobě?

Světová scéna je fantastická. Před týdnem byl u mě na návštěvě kolega z Marseille, znali jsme se jen přes instagram, napsal mi, že jede do Prahy, tak jsme se sešli a strávili spolu spoustu hodin. Má velmi podobný příběh jako já: objevil písmomalířství na instagramu, zaujalo ho to, snažil se to nastudovat, nevěděl kde, kdo ho to naučí. Každý rok se koná několik srazů, takzvaných Letterheads, z toho jeden dva jsou velké, kdy se nás sjede okolo stovky z celého světa. V nějaké hale si postavíme stojany a kreslíme, malujeme, projdeme se městem, pak mezi sebou uspořádáme aukci, předáváme si svoje zkušenosti. Naposled jsem byl v Bruselu, předtím v Portu... Rád bych uspořádal Letterheads příští rok v Praze, na Sedmičce, a víc to otevřel veřejnosti.

Lze písmomalířství někde oficiálně studovat?

Když jsem chodil na střední knihkupeckou školu, studovali s námi propagační výtvarníci, kteří měli předmět písmo, ale určitě neměli takový vhled do designu písma, jako mám já dnes. Chvilí to vypadalo, že písmomalířství snad zanikne, ale po celém světě jsou písmomalíři jako já, od Austrálie přes Spojené státy po Evropu. A příběhy nás, současných písmomalířů, jsou velmi podobné. V poslední době taky hodně spolupracuju se svým tátou. Je zámečník, kovář, strašně šikovný, ve všem se štourá, má svou vlastní dílnu. Hodně se od něj učím, což je skvělé.

Na instagramu ukazuju celý proces tvorby, od toho, že svařujeme plech na cedule, až po ruční kresbu. Lidi vidí, že je to celé dost náročné, a proto to třeba není úplně levné. Dneska vlastně už spousta lidí nedělá rukama nic, jen sedí u počítače, takže když něco takového vidí, připadá jim to

hodně extra.

Všimla jsem si, že jste levák. Komplikuje vám to práci?

O tom se s kolegy taky bavíme, a leváků mezi námi není málo. Ale moje malování není klasické psaní. Šablony pak vymalovávám zprava doleva. A skvělou pomůckou je malštok, písmomalířský nebo i malířský atribut, který mi umožní dělat dlouhé plynulé tahy se štětcem, který nese hodně barvy.

Jaké další pomůcky potřebujete?

Rozhodně písmomalířské štětce. Mají specifický tvar, jsou třeba z veverčího chlupu nebo dneska už i syntetické. Objednávám si je ze Spojených států nebo z Británie, protože tady to nikdo neprodává. Stejně tak barvy. Jedna z ikonických písmomalířských značek se jmenuje One shot, volně přeloženo „jeden pokus“. Když maluju nápis na fasádu, nemůžu si dovolit udělat chybu, barva mi třeba nesmí skápnout, protože fasádní barva už není dostupná a já bych to neměl jak opravit. Někdy se neobejdu bez lešení, a lezu třeba dva tři dny v zimě. Je to těžká práce, ale extrémně mě baví.

Jezdíte po celé republice. Kde nejdál najdeme vaši práci?

Můj kamarád, Čech, který vyrostl v Nizozemsku a má babičky na Letné, mi jednoho dne říká: „Otvírám kavárnu na Špicberkách, potřebuju od tebe nápisy.“ Tak jsem všechno sbalil do tašek a letěl až za polární kruh, na Svalbard.

Jak se pracuje v mrazu? Jak drží barvy v extrémních podmínkách?

Maloval jsem to zvnitřku a radil se s Christianem, písmomalířem z norského Tromsø, kterého jsem poznal na Letterheads v Portu. Je super, jak naše komunita funguje.

Když tvoříte v ateliéru, jaký je váš rituál?

Moc rád poslouchám podcasty, česky, anglicky, portugalsky. Zabiju dvě mouchy jednou ranou, pracuju a přitom se dozvím spoustu informací. Taky tady hodně často a hodně nahlas zní hudba. Rád sbírám kazety, kterých se teď lidi zbavují. Ale když se na tu kazetu podíváte, ta kazeta, nosič, je krásný objekt, je to skvělý grafický design 80. let, který mě taky může inspirovat.

Kromě kazet sbíráte taky staré cedule.

Třeba tady (ukazuje nahoru na regál ve svém ateliéru) mám ceduli Žehlení prádla z 60. let z Haškovy ulice. Je tam ilustrace košile, žehličky, z žehličky vede kabel, ten kabel tvoří nápis, je to stříbrné a celé je to udělané úplně parádně, od začátku do konce. Nevím, kde se na to braly finance, řemesla byla sdružená, netuším, jestli se to dělalo ve velkém. Z té cedule mám velkou radost. Nemám tolik peněz, abych mohl koupit každou ceduli, ale hodně to dokumentuju (na instagrameovém účtu @letrasdepraga, pozn. red.) a rád bych z toho třeba udělal knihu. (pokládá přede mě podobné publikace ze zahraničí – dánské, portugalské, španělské)

Takže postupně objevuju československou písmomalířskou školu. Jsou prostě věci, které by nikde jinde než v Československu nevznikly. A naopak – třeba škola Iberského poloostrova je úplně jiná a například v Lisabonu jsou restaurace nebo kavárny po generaci a ta cedule nebo neon tam visí celou tu dobu.

Když jdete po ulici, dokážete pomyslný skener ve své hlavě vypnout?

Chodím světem a konzumuji všechno: architekturu, urbanismus, komiksy, grafický design, ilustrace, street art. Skenuju pořád. (směje se) Někdy je třeba krásný nápis skrytý za okapem. A když vidím, že se něco někde odlupuje, musím to jít prozkoumat – a objevím třeba Žehlení prádla ve stříbře. A taky aktivně píšu a oslovuji majitele. Když se rekonstruuje nějaký prostor, tak tam vejdu a nabídnu jim své služby. Třeba krásná řemeslná pekárna se samolepkami, to je promarněná šance. Nebo jiný příklad: moje kolegyně Rachel z Londýna maluje monogramy na kožené věci, tak jsem aktivně oslovil Báru Musilovou, která má značku kabelek About leather, jestli nechce něco podobného zkusit. Zjistili

jsme, že na některé kůže to nefunguje, někde barvy krásně zaschnou, na jinak činěných kůžích barva zaschne až po dlouhé době.

Proč by vás měl majitel obchodu oslovit?

Vývěsní štít je první věc, kterou zákazník vidí, když kráčí po ulici. Ale spousta obchodníků to hrozně podceňuje a podle toho taky naše města vypadají. Když se podíváte na ulici třeba před sto lety, panoval všeobecný vkus a řezník, obuvník nebo pekař si nedovolili mít vývěsní štíty ošklivé. Pozvali si odborníka. Dneska si každý může udělat nápis „na koleno“ nebo objednat od levné reklamky, ale výsledná estetika není dobrá. Já v písmu žiju a dokážu vybrat písmo adekvátní situaci, oboru. Pekař rozumí chlebu a houskám, ale nerozumí tomu, jaké písmo bude na jeho pekárně fungovat. Když si něco najde sám a nechá si nápis vytisknout na fólii, tak to většinou nefunguje.

Na banku použiju patkové písmo, ale na crazy tetovací studio dám něco jako graffiti. Opačně by to asi nevyznělo. Ta energie písma, ta nálada, ovlivňuje naše podvědomí. Je o tom řada knih a cíleně se tomu věnuju. Proto většinou nefunguje, když si kavárník vybere písmo, které se líbí jemu, ale nepromlouvá k jeho zákazníkům, kteří můžou být úplně jiná skupina.

Jak často musíte zadavateli vysvětlovat, že tudy cesta nevede?

Pracuju se zajímavými lidmi, málokdy mě osloví s prominutím blbec. Koho nezajímá kvalita, kterou tady vytvářím, ten mě ani neosloví. Právě teď pracuju na belgické restauraci v Pařížské ulici, která je tam dvacet let a potřebuje osvěžit. Dělam tam fantastická zlatá okna a je vidět, že majitelé o celém vyznění přemýšlejí. Ale ze začátku to tak jednoduché samozřejmě nebylo.

Hodně pracujete s trojrozměrným písmem. Proč?

Protože to nějakým způsobem oživí písmo, není to jen placaté, je to trik na mozek pozorovatele a víc upoutá. Stejně jako stínování nebo „plující“ nápisy, které rád používám. Cedule může být řemeslně udělaná, precizní, se zlatými detaily. Ale na vědomé úrovni tohle naprostá většina zákazníků vůbec neřeší, nezkoumá, jestli jsou to ruční tahy štětcem, jestli mají před sebou užité umění, nebo samolepku. Ovšem podvědomě to na člověka působí vždycky a energie z ruční práce je jiná.

Hlavní město má již několik let Manuál pro kultivovanou Prahu, který vysvětluje pravidla vytríbené reklamy. Máte pocit, že se v této oblasti věci mění k lepšímu?

Jsem docela spokojen, když jsem začínal, tak se o tom nemluvilo vůbec. Dneska už je třeba tady v Praze Kristýna Drápalová, která se aktivně angažuje v boji proti vizuálnímu smogu. K ideálu má celá situace daleko, ale to, že se reklama řeší na úrovni radnic, je super. Moje mise je měnit ulice k lepšímu, zkvalitňovat prostředí, ve kterém se pohybujeme. Aspekty mé práce mají i přidanou hodnotu: od prostého výdělků přes zlepšování prostředí okolo nás po oživování starého řemesla nebo učení dalších lidí a vytváření komunity.

Která místa na Sedmičce prošla vašima rukama?

Třeba Cukrárna u Hrdinů – tam jsem vzal jejich původní písmo, jen jsem ho aktualizoval. Moje oblíbená zakázka byla pro Ezra's Bagel café, které už bohužel zaniklo. Jedna z prvních věcí bylo Kafé omylem, pracoval jsem s jejich logem, které jsem natočil, ztrojrozměrnil. Pravidelně kreslím křídové tabule pro kavárnu Ye's, právě tam teď musím běžet.

A které místo v naší čtvrti byste rád proměnil?

Rád bych si vzal Belcredku, teda ulici Milady Horákové, a virtuálně – ale i fyzicky – upravil všechny nápisy. Ukázal bych tak lidem, jak to působí teď, kdy to není v pohodě, a jak by to mohlo vypadat.

Tradiční otázka na závěr: Které místo v Praze 7 máte rád?

(odpovídá naprosto bez váhání) Bio Oko je pro mě zásadní. Už jen proto, že je to budova ze třicátých let, že jsou tam neony, že jsem tam prožil spoustu let a měl jsem tam svatbu. A teď tam chodím i se

synem na Malé oči. A za Okem mám ateliér.

→

Dan Plavecký (1985) V roce 2015 založil Studio Plavečky a stal se profesionálním písmomalířem. Vystudoval střední knihkupeckou školu a dále studoval portugalštinu na FF UK, žil v několika evropských zemích. Nejen Čechům ukazuje, jak může vypadat tradiční řemeslo v 21. století. Mezi jeho realizace z poslední doby patří nápisy a orientační systém na/v budově Automatických mlýnů v Pardubicích, okna restaurace Les Moules v Pařížské ulici, kaplička v Krkonoších nebo nápis Hasičská zbrojnice na hasičce v jihočeských Hrazanech. Podívejte se na Danův instagram @studio.plavecky, protože videa z tvorby nápisů řeknou víc než tisíc slov.*

<https://www.praha7.cz/v-pismu-ziju>